

Algemene beschouwing Nuj Lies Programmabegroting 2024

Onze beschouwing 2024 geven we de titel mee:

Mid-Term Review: de eerste helft

Intro

Vandaag mag ik namens mijn partij de algemene beschouwing op de programmabegroting 2024 voordragen. 13 november 2023, in de rust van de coalitieperiode die in 2022 is gestart. We zitten immers op de helft. Nuj Lies ziet haar algemene beschouwing als een mid-term review. Een terugblik op hetgeen zich in de eerste helft heeft afgespeeld en tegelijkertijd een vooruitblik naar hetgeen wij willen zien in de aanstaande tweede helft. We hebben gezien dat college, coalitie- en compositie dichter bij elkaar zijn gekomen. Een klein beetje dan. Er is wat dat betreft nog veel winst te behalen in het restant van de *wedstrijd*.

Als Nuj Lies, en als compositie, hebben wij verleden jaar successen behaald. *Doelpunten gescoord*. We zagen dat de gemeenschapsvoorziening in Lemiers voorlopig behouden blijft. Nuj Lies doet er alles aan om hier in de toekomst, samen met inwoners en verenigingen, een mooie uitvoering aan te geven. We zagen dat eerste stappen zijn gezet in het beperken van massatoerisme, mede dankzij ons amendement aangaande de wiel- en toertochten. We zagen echter ook verbeterpunten in de eerste helft. De wijze waarop wij de trajecten WMO- en jeugdbeleid zijn aangevlogen, verdienen wat Nuj Lies betreft geen schoonheidsprijs. Teleurstellend vinden wij het ook, dat aangenomen moties en amendementen onvoldoende zijn vertaald in de voorliggende begroting. Wij hopen en verwachten dat het college dit in de toekomst op een andere manier doet, om minachting van de raad in welke vorm dan ook te voorkomen.

Met het ten einde komen van het tweede jaar van deze raadsperiode, loopt ook het tweede jaar van de compositiesamenwerking af. Een samenwerking die afgelopen jaar zijn vruchten heeft afgeworpen. Met diverse aangenomen voorstellen die in gezamenlijkheid zijn ingediend, timmeren wij samen aan de weg voor een socialer en beter Vaals in het tweede deel van deze raadsperiode.

Met vertrouwen komen wij daarom na de thee het veld weer op. Klaar voor de tweede helft. 11 tegen 11, maar veel meer dan in het voetbal, vooral samen. We spelen namelijk niet zó maar ergens om. Geen Champions League- of WK-finale, nee. We spelen om het welzijn- en welbevinden van onze inwoners.

Onze algemene beschouwing is verder opgedeeld in twee onderdelen. In het eerste onderdeel reflecteren wij op de voorliggende begroting vanuit de vier kernpunten van Nuj Lies: Jong en Ervaren, Nieuw enthousiasme, Doot Mit! en Vernieuwend besturen. In het tweede deel van onze algemene beschouwing spiegelen wij de voorliggende begroting aan onze inbreng tijdens de perspectiefnota 2023, 2024 en de begroting 2023. Dit doen wij aan de hand van drie hoofdonderdelen: Solidair zijn, Sociaal innoveren en Versterken en beleven buitengebied.

Deel 1

Jong en Ervaren

De vier kernpunten van Nuj Lies zijn en blijven onze leidraad. Aangaande ons eerste kernpunt, jong en ervaren, zijn we verheugd om te zien dat de positieve ontwikkeling die vorig jaar is ingezet, niet is gestagneerd. Het blijft lastig om jongeren te binden en boeien voor (lokale) politiek, maar wij zijn blij om te zien dat er voldoende geïnteresseerde raads- en commissieleden van jonge leeftijd zijn.

Namens Nuj Lies spreken wij onze complimenten uit aan Andy, Tristan, Kevin, Mitch, Luc, Max, Roël, Robin en Luc. Aan de diverse fracties echter de taak om de stem van jongeren ook daadwerkelijk te laten horen in de raadszaal. Zie dit ook als een oproep: biedt jongeren niet alleen de weg naar het podium, maar zorg ervoor dat zij zich ook voldoende geaccepteerd voelen om de microfoon daar te nemen. Elkaar de juiste vrijheden bieden is hierin essentieel. Nuj Lies is ervan overtuigd dat wij als Vaals alleen verder kunnen komen, als we gezamenlijk jong en ervaren van elkaar laten leren.

Met veel plezier hebben wij in compositieverband gewerkt binnen de werkgroep Jeugd. Samen met een vertegenwoordiging vanuit de collegafracties van ViVa en PvdA hebben wij op een innovatieve en bovenal prettige manier gewerkt aan de uitdagingen op het vlak van jeugd in de breedste zin van het woord. Buiten de gebruikelijke paden durven gaan is hierbij essentieel. Een eerste aftrap heeft u kunnen vinden in ons amendement "Vaals Jong Leert", maar verwacht zeker meer vanuit onze werkgroep in de komende maanden.

Nieuw enthousiasme

Voor wat betreft het tweede kernpunt van Nuj Lies, Nieuw enthousiasme, zien wij ten opzichte van vorig jaar dat er wel al kleine stappen zijn gezet. Minder oude politiek, meer samen optrekken voor de belangen van Vaals. Wij denken hierbij onder andere aan de unaniem aangenomen voorstellen: aangepast beleid wielertochten Zuid-Limburg Euregio, Zoek de noden op – Sociale innovatie en het amendement omtrent aankoop café/zaal Oud Lemiers.

Verminderen van verkeersdruk is tevens een van de onderwerpen die met het nodige enthousiasme opnieuw zijn aangevlogen. Ik noemde al het amendement aangepast beleid wielertochten, dat het massale wielertoerisme een halt toeroept vanaf 2024. Daarnaast denken wij ook aan het herstarten van Verantwoord op weg, in lokale vorm. De gezamenlijke inspraakreactie over het terugdringen van de overlast van vliegveld Luik – Bierset valt hier ook onder. Vliegtuigoverlast blijft een onderwerp waar veel inwoners tegen aan lopen. Aan- en afvliegroutes liggen immers direct boven het hoofd van onze inwoners. Boven ons prachtige stilte- en natuurgebied, dat nota bene Natura 2000-gebied is. Wij hopen dat dit in de toekomst verder kan worden beperkt, en dienen daarom de motie 'Actieve betrokkenheid bij Luchthaven besluit voor MAA' in.

Doot Mit!

Doot mit!, wat je zelf kunt doen, al dan niet samen met anderen, hoeft niet alleen op te lossen. Doot Mit! is voor Nuj Lies dingen, samen, buiten de gebruikelijke kaders durven doen om het gestelde doel te behalen. Buddyzorg Limburg is een mooi voorbeeld. Een organisatie die op deze manier toch weer de nodige financiële steun heeft kunnen ontvangen om onze kwetsbare inwoners te kunnen helpen. Een traject naar het verkennen van alternatieve woonvormen loopt nog op een vergelijkbare manier.

Een ander, tekenend voorbeeld van wat wij bedoelen met 'Doot Mit!' heeft plaatsgevonden omtrent de ontwikkelingen rondom café-zaal Oud Lemiers. Essentiële zaken die de leefbaarheid binnen een bepaalde kern raken, beslis je niet zelf vóór onze inwoners. Dit doe je samen, in een traject dat vooraf goed is uitgestippeld, maar dat nog voldoende ruimte laat om tussentijds bij te sturen. Raadsparticipatie is hierbij ontzettend belangrijk. Mooi was het om te zien hoeveel inwoners geïnteresseerd waren in de raadsvergaderingen over dit onderwerp. Blij zijn wij om te constateren dat de inzet van de compositiepartijen heeft geleid tot een doordachtere beslissing dan het college in eerste instantie voor ogen had.

Een ander voorbeeld gaat de gezonde maaltijden op school aan. Nuj Lies is blij om te zien dat hier inmiddels beweging in is gekomen. Wij vragen ons tegelijkertijd wel af hoe het kan dat het college meerdere malen bleef volharden in de bewering dat basisscholen in Vaals hier niet voor in aanmerking zouden komen. Soms is het goed om positief kritisch te blijven en wij hopen dat het college in de toekomst de inbreng van Nuj Lies op een andere manier gaat benaderen. Deze positief kritische insteek zagen wij wel toen de wethouder met ons op de fiets stapte na het behandelen van onze motie Vaals knooppunt grensoverschrijdend fietsen. Doot mit! in optima forma. Wij zijn blij om te zien dat de routeverwijzing op deze manier inmiddels is verbeterd.

Vernieuwend besturen

Tot slot ziet Nuj Lies een positieve ontwikkeling aangaande ons laatste kernpunt, vernieuwend besturen. Wij zijn verheugd om te zien dat het college onze roep om raadsparticipatie serieus heeft genomen. Vernieuwend besturen betekent voor Nuj Lies ook op een andere manier naar politiek in zijn algemeenheid en vergaderen specifiek te durven kijken. Vroegtijdig leveren van inbreng vanuit maatschappelijke betrokkenheid is waardevoller dan vervallen in het voortdurend stellen van vragen. Wat dat betreft zijn wij verheugd dat de door ons in 2020 ingediende motie Beweging Vaals Verbind(t)!: Met elkaar ervaren en leren eindelijk een vervolg krijgt en opgepakt wordt zoals deze bedoeld was.

Inwoners moeten meer betrokken worden bij de lokale politiek. De in de begroting opgenomen ontwikkeling om een cameravolgsysteem te introduceren in de raadszaal juichen wij daarom van harte toe. De digitale vergaderingen in coronatijd werden goed bekeken, raadsvergaderingen hadden gemiddeld 170 kijkers. Op deze manier brengen wij de politiek dichterbij onze inwoners, voor wie wij het uiteindelijk doen. Aandachtspunt hierbij blijft voor Nuj Lies het vergaderen achter gesloten deuren. Wij willen uitsluitend afgesloten van onze inwoners vergaderen als hier écht een dringende reden voor is. De positieve beweging vanuit het college hieraangaande juichen wij toe.

Deel 2

In deel 2 van deze beschouwing spiegelen wij de voorliggende begroting 2024-2028 aan onze inbreng tijdens de perspectiefnota 2023, 2024 en de begroting 2023. Dit doen wij aan de hand van drie hoofdonderdelen: Solidair zijn, Sociaal innoveren en Versterken en beleven buitengebied.

Solidair zijn

Een van behaalde successen in het afgelopen jaar lag bij het unaniem aannemen van ons amendement 'Zoek de noden op', dat in compositieverband werd ingediend. Innovatief en creatief met inzet en middelen omgaan om de meest kwetsbare mensen in onze samenleving te helpen, zou een van onze lijfspreuken kunnen zijn. Mooi om te zien dat het College de voorgenomen besparing van €100.000,- voor 2023 op een andere manier is gaan inzetten. Teleurstellend was het echter om te concluderen dat hier in voorliggende begroting 2024-2028 volledig aan wordt voorbij gegaan. De noden zijn niet in te perken tot een halfjaar of een bepaalde periode. Nuj Lies ziet dit veel meer als een beleidsopgave en uitdaging voor de lange termijn. Daarom dienen wij het amendement 'Zoek ook in de komende jaren de noden op' in, om ervoor te zorgen dat deze groep mensen die onvoldoende in beeld komen structureel geholpen kan worden.

Solidair zijn is ook blijven innoveren binnen bijvoorbeeld de participatiewet. Beleid waar zoveel geld mee gemoeid is, en waar zoveel mensen mee geholpen kunnen worden, verdient meer dan slechts een luttel aantal zinnnetjes in de voorliggende begroting. Wij zien weinig nieuwe impulsen en concluderen hieruit een gebrek aan ambitie. Ja, er zijn een boel mensen moeilijk tot zeer moeilijk te bewegen. Des te belangrijker is het om te blijven innoveren en creatief bezig te zijn om tóch weer nieuwe successen te kunnen behalen. Een gemiste kans, waar wij tegelijkertijd erg benieuwd zijn naar het onderzoek van de Rekenkamer en de invloed hiervan op te maken beleidskeuzes.

Soortgelijk gemis ervaren wij bij het niet invullen van de toezegging omtrent onze lokale inclusie agenda en het gebrek aan inzet aangaande de schoolmaaltijden, of breder genomen de Gezonde Basisschool voor de Toekomst. Wij hopen dat het College, in het geval van laatstgenoemde, in samenspraak met de nieuwe schoolbesturen deze handschoen komend jaar oppakt. De oplossingen zijn voorhanden, zie ook de recente ontwikkelingen aangaande de gezonde lunch. Wij als Nuj Lies blijven hierin voortdurend op zoek naar creatieve oplossingen.

Tot slot zien wij goede dingen gebeuren binnen WijVaals. Een afdeling met het hart op de juiste plek om hulpbehoevenden verder te helpen. Helaas constateren wij ook een afdeling die ontzettend onder druk staat door verschillende factoren. Enerzijds het verloop van personeel. Anderzijds de periodieke krapte in de bezetting, maar nog veel meer door bezuinigingen en ombuigingen die afgelopen jaren gedaan zijn binnen de sociale portefeuille. Hierbij denken wij aan mantelzorgondersteuning, bieden van Jeugdhulp, activiteiten Vrijwilligerscentrale, activiteiten MEE en Sociaal Maatschappelijk werk. Nuj Lies ziet WijVaals als essentieel onderdeel voor het bereiken van gemeentelijke doelstellingen. Adequate uitvoering en inrichting van de organisatie is hierbij van groot belang. Daarom dienen wij het amendement "Wij Vaals op volle sterkte in", waarmee 1 FTE structureel aan de bezetting wordt toegevoegd.

Sociaal innoveren

Zoals eerder in deze beschouwing aangegeven is het voor Nuj Lies essentieel om te durven innoveren binnen de sociale portefeuille en daarbuiten. De manier waarop het WMO beleidsplan is aangevlogen, getuigd van weinig innovatiekracht. Kracht die noodzakelijk is bij het aanpakken van de toenemende zorgvraag en tekorten. Ondanks dat Nuj Lies al in een vroeg stadium waarschuwde voor de mogelijke gevolgen hiervan, concluderen wij achteraf dat het College hier te weinig gehoor aan heeft gegeven. Deze essentiële beleidsplannen verdienen een vernieuwende blik om de opgaven daadwerkelijk aan te kunnen vliegen. Wij verwachten dat het College dit bij toekomstige beleidsplannen op een andere manier gaat doen. Nuj Lies is altijd bereid om hierin constructief mee te denken en een helpende hand te bieden.

Wij zagen gedurende het afgelopen jaren veel gelabeld geld terugvloeien naar de algemene reserve. Denk hierbij aan de coronagelden voor cultuur, de gelden voor Oekraïense vluchtelingen en de besparing op WMO. Waar op laatstgenoemde de raad mee kon worden genomen in sociale innovatie, bleef dit bij de eerste twee onderdelen uit. Een gemiste kans. Nuj Lies doet een oproep om in de toekomst deze gelden aan te wenden waar ze voor besteed zijn. Durf daarbij out of the box te denken. Sociale innovatie is essentieel voor de toekomst van Vaals.

Versterken en beleven buitengebied

Ons buitengebied, met haar stilte- en Natura 2000 gebieden, is wat Nuj Lies betreft Vaals' meest waardevolle bezit. De afgelopen jaren is ons kleinschalig landschap onderhevig geweest aan allerlei vormen van schaalvergroting. Exponentiële toename van dagrecreatie, vliegbewegingen boven ons hoofd en ongewenste massa-ontwikkelingen in verblijfstoerisme. Naast instanties als Visit Zuid-Limburg, luidt ook Nuj Lies al geruime tijd de noodklok. Het niet beperken ontwikkelingen en niet doorontwikkelen van ons waardevolle landschap, zal op termijn instorting betekenen van de economische slagader van onze regio. Tijd om in actie te komen. Met het beperken van de massale wieler- en toertochten is een eerste stap gezet. Een tweede stap ziet Nuj Lies in het amendement 'Instellen Landschapsfonds', dat wij tijdens deze begrotingsvergadering indienen. Een derde en vierde stap ziet Nuj Lies in onze moties 'Goed en veilig fietsen tussen de kernen' en 'Actieve betrokkenheid bij Luchthavenbesluit voor MAA'.

In Lijn-50 samenwerking waren in het kader van Verantwoord op weg al enkele stappen gezet. Met het uittreden van Vaals uit deze samenwerking, zijn de stappen voorwaarts voor Nuj Lies weer teniet gedaan. De wijze van besluitvorming omtrent deze uittreding, namelijk in beslotenheid, roept bij ons de nodige vragen op. Nuj Lies blijft zich onverminderd inzetten voor samenwerking, ongeacht op welk beleidsvlak.

Tot slot:

Om vorm te geven aan een aantal gemiste mogelijkheden en kansen in de voorliggende begroting 2024-2028, dient Nuj Lies een aantal amendementen en moties op de begroting in. Dit zijn de volgende:

- Amendement 'Vaals Jong Leert'
- Amendement 'Zoek ook in de komende jaren de noden op'
- Amendement 'WijVaals op volle sterkte'
- Amendement 'Instellen Landschapsfonds'
- Motie 'Goed en veilig fietsen tussen de kernen'
- Motie 'Actieve betrokkenheid bij Luchthaven besluit voor MAA'

We bevelen het college en de gemeenteraad van Vaals onze ingediende amendementen en moties van harte aan en vertrouwen op steun hiervoor.

Outro

Afsluitend spreken wij nog onze dank uit aan de griffie voor de wijze van ondersteuning. Er liggen in de tweede helft nog ontzettend veel kansen. Kansen voor het oprapen, maar veel meer nog kansen die we zelf moeten creëren. Creëren door iedereen te laten meetellen. Door innovatief en creatief te durven zijn en niet vast te blijven houden aan oude, vaak ingesleten patronen. Aan ons om de kansen die in het verschiet liggen met beide handen aan te grijpen.

Dank voor uw aandacht!

Namens Nuj Lies,

Alain Hamaekers